

וְאָמַרְי (איוב כא) מַה שְׂדֵי כִי נַעֲבֹדְנוּ.

וְכִי הָאֵי טַפְשׁוּתָא הוּוּ קָא אָמַרְי. אֶלָּא בְּגִין דְּהוּוּ יָדְעֵי כֹּל אַנּוּן חֲכָמְתָן וְכִלְהוּ מִמָּנָן דְּעֵלְמָא דְּאֵתְפַקְדָן עֲלֵייהוּ וְהוּוּ מְרַחֲצָן בְּהוּ. עַד דְּאָתִיב קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵלְמָא כְּדָקָא הָהּ. דְּהָא (דף נו ע"ב) בְּקַדְמִיתָא הָהּ מִים בְּמִים. וּלְבַתֵּר אָתִיב לִיהַ לְעֵלְמָא כְּדָקְדְמִיתָא. וְלֹא אֲתַחְרִיב מִכְּלָא. דְּהָא בְּרַחֲמִין אֲשַׁגַּח עֲלֵייהוּ. דְּכָתִיב, (תהלים כט) יְיָ לַמַּבּוּל יֹשֵׁב. וְלֹא כָתִיב אֱלֹהִים.

בְּיוֹמוּי דְּאָנוּשׁ אָפְלוּ יְנוּקֵי דְּהָהוּא (י"מא) דְּרָא כִּלְהוּ הוּוּ מִשְׁגָּחָן בְּחֲכָמְתָאן עֲלֵאִין וְהוּי מְסַתְפָּלָן בְּהוּ. אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי הָכִי טַפְשִׁין הוּוּ דְּלֹא הוּוּ יָדְעִין דְּזַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִייתָאָה עֲלֵייהוּ מִי טוֹפְנָא וַיְמִיתוּן בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְנַדַּע יָדְעֵי. אָבֵל אֲחִידוּ טַפְשׁוּתָא בְּלַבֵּייהוּ. דְּאַנּוּן הוּוּ יָדְעֵי הָהוּא מְלֹאכָא דְּמִמְנָא עַל אֲשָׁא וְהָהוּא דְּמִמְנָא עַל מִזָּא וְהוּוּ יָדְעִין לְמַעְצֵר לוֹן דְּלֹא יְכַלִּין לְמַעְבַּד דִּינָא עֲלֵייהוּ. וְאַנּוּן לֹא הוּוּ יָדְעֵי דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיט עַל אַרְעָא וּמַגִּינָה יִיתֵי דִינָא עַל עֵלְמָא. (דף נו ע"ב)

אֶלָּא הוּוּ חֲמָאן דְּעֵלְמָא אֲתַפְקֵד בִּידָא דְּאַנּוּן מִמָּנָן וּבְהוּ כֹּל מְלֵי עֵלְמָא. וּבְגִינֵי כֹּךְ לֹא הוּוּ מְסַתְפָּלָן בֵּיהַ בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלֹא מִשְׁגִּיחִין בְּעַבִּידְתֵּיהַ. עַד דְּאַרְעָא אֲתַחֲבַלַת. וְרוּחַ קַדְשָׁא אֲכַרִּיז בְּכָל יוֹמָא וְאָמַר (תהלים קד) יִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם. וְאוּרִיךְ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לוֹן כֹּל הָהוּא זְמַנָּא דְּאַנּוּן זְכָאִין יֵרַד וּמִתּוּשְׁלַח וְחֲנוּף קִימִין בְּעֵלְמָא. כִּיּוֹן דְּאֲסַתְלָקוּ מִעֵלְמָא, כְּדִין אֲנַחֲתִיב קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא עֲלֵייהוּ וְאֲתַאֲבִידוּ

מַה שְׂדֵי כִי נַעֲבֹדְנוּ. וְכִי הִטְפְּשׁוּת הַזֶּה הֵם הָיוּ אוֹמְרִים? אֶלָּא מִשׁוּם שְׁהִיוּ יוֹדְעִים כֹּל אוֹתָם הַחֲכָמוֹת וְכֹל אוֹתָם הַמְּמַנִּים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהִפְקִדוּ עֲלֵיהֶם וְהִיוּ סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁהִשִּׁיב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם כְּשֶׁהִיָּה. שְׁהָרִי בַּתְּחִלָּה הִיָּה מִים בְּמִים, אַחֵר כִּף הִשִּׁיב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם כְּבַתְּחִלָּה, וְלֹא נִחְרַב מִהֶכַל, שְׁהָרִי בְּרַחֲמִים הִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, שְׁפָתוֹב (תהלים כט) ה' לַמַּבּוּל יֹשֵׁב, וְלֹא כְּתוּב אֱלֹהִים. בְּיַמֵּי אָנוּשׁ אָפְלוּ תִּינוּקוֹת שֶׁל אוֹתוֹ [ימים] הַדּוֹר הָיוּ מִשְׁגִּיחִים בְּחֲכָמוֹת עֲלִיוֹנוֹת וְהִיוּ מְסַתְפָּלִים בָּהֶם. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִם כֹּךְ, טַפְשִׁים הָיוּ שְׁלֹא הָיוּ יוֹדְעִים שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִבְיֵא עֲלֵיהֶם מִי מִבּוּל וַיְמִיתוּן בָּהֶם? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יָדוּעַ הָיוּ יוֹדְעִים, אָבֵל אֲחִזּוּ טַפְשׁוּת בְּלַבָּם. שֶׁהֶם הָיוּ יוֹדְעִים אוֹתוֹ מִלֶּאֲדָה הַמְּמַנָּה עַל אֵשׁ וְאוֹתוֹ הַמְּמַנָּה עַל הַמַּיִם, וְהִיוּ יוֹדְעִים לְעַצֵּר אוֹתָם שְׁלֹא יִיכָלוּ לְעַשׂוֹת דִּין עֲלֵיהֶם. וְהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ וּמַמְנֵוּ יָבֵא דִּין עַל הָעוֹלָם?.

אֶלָּא הָיוּ רוֹאִים שֶׁהָעוֹלָם הִפְקֵד בְּיַד אוֹתָם מְמַנִּים, וּבָהֶם כֹּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, וְלִכְּן לֹא הָיוּ מְסַתְפָּלִים בְּקַדְשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא מִשְׁגִּיחִים בְּמַעֲשָׂיו עַד שֶׁהָאָרֶץ נִשְׁחַתָּה. וְרוּחַ הַקְּדוֹשׁ מְכַרִּיזָה בְּכָל יוֹם וְאוֹמְרַת: יִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ לָהֶם כֹּל אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁאוֹתָם צְדִיקִים, יֵרַד וּמִתּוּשְׁלַח וְחֲנוּף, קִימִים בְּעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלְקוּ מִהָעוֹלָם, אִזּוֹ הוֹרִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ